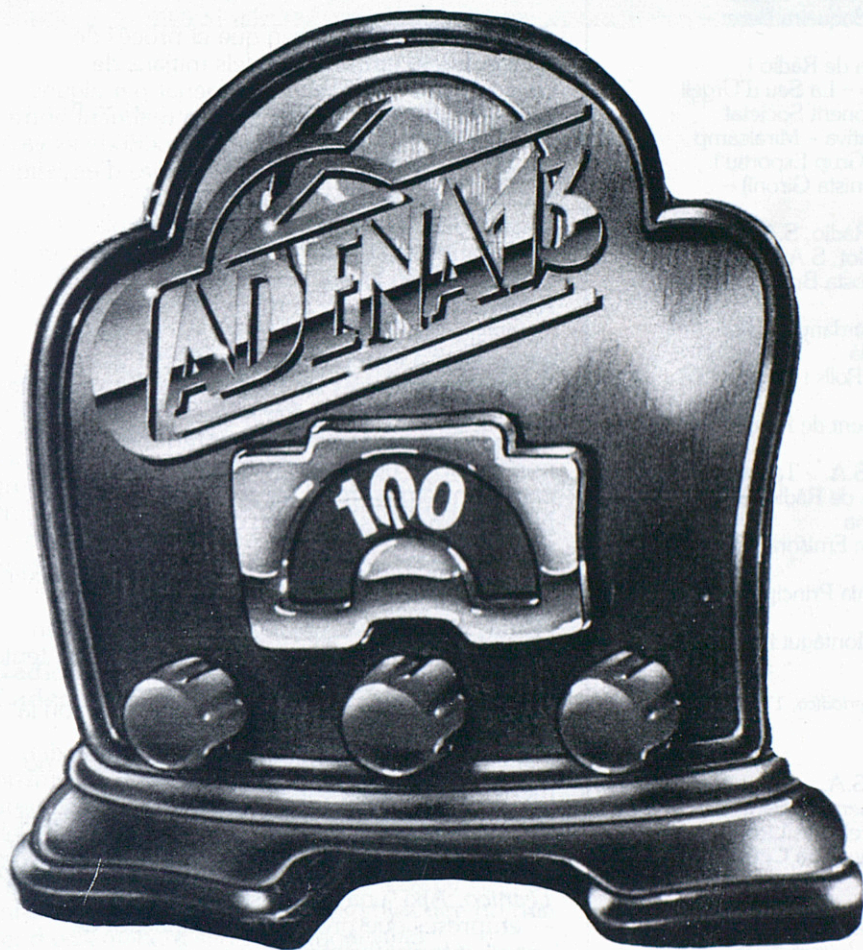

Només una ràdio privada en català

Morta Cadena 13, Flash FM l'ha succeït com a peça rara en un mar d'emissores públiques

— Montserrat Bonet —

A l'extrem esquerre del dial hi han quedat les despulles del que va ser fins fa poc l'única cadena radiofònica privada que emetia en llengua catalana. Cadena 13, nascuda de Ràdio Avui el 1983, va quedar integrada a la COPE sis anys i mig més tard amb el nou nom de Cadena Nova. Ara ha viscut un nou canvi de nom i un desplaçament cap a l'esquerra des del seu lloc original en els 100 MHz dial. Rebatejada com Populars Nova, integrada en una cadena estatal i emetent exclusivament música, la primera emissora que es troba al dial (87.7 MHz) no és res més que un residu molt vagament vinculat amb el que va significar, fa uns anys, la Cadena 13. Morta de fet el 1990, l'any següent la cadena Flash FM, creada per Miki Moto i Carles Cuní, va prendre el relleu en l'indiscutible mèrit de ser l'única cadena radiofònica comercial i privada que emet en català. Dues experiències successives en un mar d'emissores públiques que utilitzen la llengua catalana.

— Cadena 13 va néixer de la mà de Ràdio Avui el novembre de 1983 i va tenir només set anys de vida —

Relació de llicències concedides per la Generalitat

1982

Ràdio Associació de Cat. – Barcelona
TISA (La Vanguardia) – Barcelona
Ràdio Avui, S.A. – Barcelona
Editorial Catalana de Ràdio i Telev. – Barcelona
Antonio Asensio – Barcelona
Esteve Duran – Granollers
Josep Ma. Andreu i Bassols – Igualada
Jaume Peribáñez Plaza – El Masnou
Ajuntament de Rubí – Rubí
Bergadana de Ràdio i Televisió – Berga
El Mundo Deportivo, S.A. – Vilafranca del Penedès
Fundació Catalana de Comunicació – Lleida
Estació Baqueira Beret – Viella
Urgellesa de Ràdio i Televisió – La Seu d'Urgell
Ràdio Ponent Societat Cooperativa – Miralcamp
GEiEG (Grup Esportiu i Excursionista Gironí) – Girona
Avante Ràdio, S.A. – Roses
Ràdio Olot, S.A. – Olot
Ràdio Costa Brava – Palamós
Ràdio Cerdanya, S.A. – Puigcerdà
Climent Polls i altres – Blanes
Ajuntament de Ripoll – Ripoll
Manila, S.A. – Tarragona
Catalana de Ràdio, S.A. – Tarragona
Rueda de Emisoras Rato – Tortosa
Radiofonia Principal, S.A. – Reus
Ricard Montagut i Coll – Salou

Font: *El Periódico*, 17-12-82

1983

Ondas, S.A. – Barcelona
Ajuntament de Sant Feliu – Sant Feliu de Llob.
Ajuntament de Cervera – Cervera
Emisiones Radiofónicas Españolas – Sant Celoni
Ràdio Televisió de la Catalunya Nova – Valls
Catalana de Comunicació, S.A. – Manresa

Font: *Diaris* 18-1-83

Cadena 13 va néixer de la mà de Ràdio Avui al novembre de 1983, quan feia ja més de quatre anys que s'havia establert el *Plan Técnico Transitorio de Ondas de FM* (mitjançant el Decret del 8 de juny de 1979). Cadena 13 va desaparèixer l'abril de 1990. Durant aquests poc més de sis anys d'història, "la 13" es va distingir de la resta d'emissores radiofòniques de Catalunya perquè unia dues característiques que, fins llavors, es podien trobar només per separat: era una cadena radiofònica privada i emetia íntegrament en català. Les seves "germanes" catalanes, Ràdio 4, Catalunya Ràdio i Ràdio Associació de Catalunya, eren (són) emissores públiques, i la resta emetien en castellà o bé empraven ambdues llengües.

La Cadena 13 aparegué quan començaven a formar-se oficialment a Espanya les "constel·lacions multimèdia", un fort procés de concentració econòmica i empresarial dins del món dels mitjans de comunicació, i va acabar per contribuir a augmentar aquesta concentració, ja que fou adquirida per la cadena COPE.

La concessió de les FMs

Alguns autors consideren que el procés de concentració empresarial dels mitjans de comunicació a Espanya (anomenat per alguns concentració multimèdia) s'inicia realment entre els anys 1981 i 1983. En aquest període es va fer efectiu el repartiment de llicències d'emissió radiofònica, previstes en el *Plan Técnico Transitorio* de 1979. Segons aquest pla, l'Estat concediria 300 noves llicències per emetre en freqüència modulada. La Secretaria Técnica del Régimen Jurídico de la Radiodifusión y la Televisión va prendre com a base un informe encarregat a especialistes tècnics per assignar a les noves emissores les freqüències, les potències d'emissió i l'alçada de l'antena (elements bàsics de cada emissora). El segon criteri més important, el nombre d'habitants, es resolgué concedint emissores a les zones més poblades. El repartiment es va fer en dues fases, tal com estava previst:

1a. Segons decret del 30-12-81, es concedeixen 120 de les 300 emissores comercials a tot l'Estat, excepte a Catalunya, ja que restava en mans del Tribunal Constitucional decidir qui tenia la competència en aquesta matèria de concessions. L'altre punt de controvèrsia fou la quantitat d'emissores que havia de rebre Catalunya: unes 30 segons l'Administració, no menys de 45 segons la Generalitat. De moment, es concediren les 120 previstes, al gener de 1982. Per a l'adjudicació, es van seguir bàsicament les directrius legals marcades pel *Plan Técnico*. Així, una concessió aniria a mans de:

- empreses que presentessin capacitat de serveis informatius propis
- empreses que pretenguessin emetre en cadena
- empreses que plantegessin dins la seva línia programàtica espais culturals i educatius, tot i acceptar publicitat

— empreses que presentessin suficients avals financers

2a. Al febrer del mateix any 1982, i tal com havia quedat fixat en l'ordre de 25-3-81, el Govern estatal decideix atorgar 140 de les 180 llicències que encara falta concedir, en la segona i darrera fase d'aquest procés. Les 40 restants queden pendents fins que es resolgui el contenciós de competències que l'Administració manté amb els governs autònoms de Catalunya i el País Basc (contenciós que fa referència a la competència d'adjudicació de llicències, no només en matèria de ràdio sinó també de televisió). A aquesta nova convocatòria poden presentar-se empreses públiques i privades, i tant les que ja havien rebut alguna emissora com les que ho havien demanat o de les que queden d'aquesta segona fase. Respecte de la concessió anterior, en aquest cas el Govern estatal va publicar una llista de localitats per a les quals es podia sol·licitar una de les 140 emissores. El criteri a seguir era dotar d'emissores radiofòniques:

— poblacions amb més de 25.000 habitants que no tinguessin instal·lacions de ràdio

— reforçar les ràdios de les poblacions que tinguessin entre 15.000 i 25.000 habitants i que, a més a més, fossin capçalera o centre regional.

La polèmica de les FMs

Tot i haver-hi més de 2.000 sol·licituds, només es van concedir 300 llicències, segons el Govern d'UCD perquè "semblava que era un nombre racional. Naturalment, se'n podien concedir moltes més, però creiem que eren suficients perquè representava doblar l'oferta de ràdio d'aquest país" (*El País*, 22-1-82). Des del primer moment el PSOE, en aquells moments a l'oposició, tot i que per poc temps, qualificà la concessió de "greu transgressió dels principis bàsics que regeixen qualsevol estat de dret i, de manera especial, una burla a la llibertat d'expressió i al principi de pluralisme reconeguts en la vigent Constitució espanyola" i denuncià que una bona part dels centres d'emissió fossin concedits a grups amb clares connexions polítiques i ideològiques amb el partit del Govern (*Diari de Barcelona*, 21-1-82). Per la seva banda, el Govern estatal declarà que s'havia limitat a aplicar els criteris continguts ja en les diferents ordres ministerials que preveïen l'aplicació en dues etapes.

El que sí quedava clar és que les 120 primeres emissores concedides afavorien els mitjans informatius. "La decisió de l'adjudicació de freqüències modulades ha afavorit essencialment els mitjans informatius, als quals es brinda l'oportunitat d'esdevenir multimitjà. Entre més de 2.000 sol·licituds, s'han escollit mitjans amb solvència per tal de no propiciar els *aventurers* d'aquests mitjans" (*El País*, 21-1-82).

El 82% de les emissores van anar a parar a mans d'empreses periodístiques consolidades i el 18% restant a empreses noves del sector.

— El Govern català va rebre, el 1982, crítiques per la seva política de concessions d'emissores de ràdio —

Emili Prado resumia així, dos anys després, la situació: "Les llicències reforcen les cadenes ja existents i donen entrada en l'escena radiofònica a nous grups amb vocació *multimedia*, que preparen així el desembarcament a la televisió privada. S'alimenta un procés de concentració que la mateixa dinàmica del mercat s'encarrega de materialitzar" (*El País*, 23-12-84).

Les noves emissores a Catalunya

A Catalunya hi havia dos temes radiofònics de primera magnitud: solucionar el litigi de les competències i aclarir la situació de les ràdios municipals.

Les emissores municipals, que ja eren 61 en aquells moments (desembre de 1982), es mostraren satisfetes pel repartiment de llicències pel fet que "per primera vegada la Generalitat de Catalunya hagi pogut fer ús d'una competència que li és assignada per l'article 16 de l'Estatut i que havia estat posada en qüestió", i demanaven que "es reservi una zona de la banda de freqüència modulada per a les emissores municipals i exclusivament per a aquestes" (*Avui*, 18-12-82). Les municipals ja havien expressat el seu desig de mantenir-se al marge de les concessions i que se les regulés com un fenomen diferenciat.

La primera municipal havia nascut a Arenys de Mar l'any 1979. No va ser fins al 1991 que el Senat aprovà la Llei d'Organització i Control de les emissores municipals, desenvolupant així el reconeixement legal fet per la LOT.

Per la seva banda, un cop el Tribunal Constitucional es va haver pronunciat a favor de la Generalitat, aquesta podia atorgar 34 llicències, triades entre 500 sol·licituds, procés que va iniciar al desembre de 1982, i en concedí 28, de moment.

Les sis emissores restants foren adjudicades el gener de 1983.

Durant el desenvolupament de la primera fase de concessions a nivell estatal, el Govern havia manifestat que la seva intenció era intentar dotar amb noves emissores zones espanyoles que resultaven deficitàries en aquesta mena de serveis i tenien problemes de senyal. En el cas català, els criteris bàsics eren dos. Segons Jaume Casajuana, director general de Ràdio i Televisió de la Generalitat, "hem procurat que cada comarca de Catalunya tingués la seva emissora i, d'altra banda, s'ha mirat que les empreses periodístiques tinguessin l'oportunitat de superar la crisi que travessen els diaris mitjançant l'accés a les ones" (*El Món*, 31-12-82).

La polèmica de les emissores catalanes

El Govern català, com havia passat amb l'estatal, va rebre crítiques per la seva política de concessions. També aquí es parlava de favoritisme polític (grups o persones vinculades a Convergència i Unió) i de reforçament dels grups

periodístics ja existents. La polèmica, doncs, es reproduïa, però a nivell autonòmic. Es van quedar sense emissora les comarques del Baix Penedès, Conca de Barberà, Priorat, Solsonès, la Noguera, Pallars Sobirà i Pallars Jussà. Els diaris afavorits van ser *La Vanguardia* i *El Mundo Deportivo* (grup Godó), *El Periódico* (Ediciones Z), *Avui* i *El Correo Catalán* (Fundació Catalana de Comunicació), *El Noticiero Universal* i *Punt Diari* de Girona. Deixant de banda si la llicència s'havia concedit a una persona o a una entitat, el cert és que podien agrupar-se les concessions en tres cadenes dominants: Antena3 (*La Vanguardia*, grup Z i *Noticiero Universal*), amb cinc emissores; Radio-80, amb tres emissores associades, i Fundació Catalana de Comunicació, amb dues emissores i la possibilitat d'estendre's fins a vuit més.

Ràdio Avui: punt de partida de la Cadena-13

El naixement de Ràdio Avui es va veure sota dos prismes diferents. El mateix diari *Avui* argumentava: "Des del 1977, quan la informació deixà d'ésser patrimoni exclusiu de RNE, les emissores de ràdio del país han tingut l'oportunitat d'entrar de ple en el terreny informatiu, però poques han estat les que ho han fet d'una manera seriosa. D'aquí ve la importància i l'avenir que pot tenir, amb vista a la catalanització dels nostres mitjans de comunicació, la vinculació d'una emissora a un diari català com l'*Avui*". Després d'esmentar que la vinculació de les empreses periodístiques amb

— **Ràdio Avui nasqué com una iniciativa del diari, però un cop aconseguida la llicència arrendà l'explotació a una altra empresa** —

una emissora de ràdio és corrent als Estats Units i que els seus ciutadans volen estar al dia de totes les notícies, aquest diari català manifestava que el cas del ciutadà espanyol és diferent, ja que sembla preocupat només per les notícies sensacionalistes. Per això, les empreses periodístiques espanyoles que han aconseguit una llicència hauran d'omplir les ones amb altres coses que no siguin informació: música, concursos, anuncis... Però, reflexionava el rotatiu, el seu cas és diferent, perquè "són diferents les circumstàncies en què es troba la ràdio i el periodisme al nostre país pel que fa a la llengua i a la necessitat de la seva divulgació. Amb una emissora pròpia el nostre diari podrà divulgar el seu contingut als quatre vents, podrà donar prova de l'eficiència dels seus serveis informatius, podrà donar mostres dels articles més destacats del dia, podrà anticipar a la nit el contingut dels seus editorials de l'endemà, podrà fer del lector habitual un afeccionat a la ràdio i dels radioients uns afeccionats a la lectura del diari" (*Avui*, 17-12-82). Faltava gairebé un any perquè *Ràdio Avui* comencés a emetre. Però el diari ja havia fet una declaració de principis. L'altra cara de la moneda portava el nom de "favoritisme". La premsa del moment descrivia el

panorama, plantejat pels partits a l'oposició: *Ràdio Avui*, vinculada directament a CiU, seria, a Barcelona, la veu de la Fundació Catalana de Comunicació. A Lleida, darrera la Fundació, hi havia Agustí Montal, candidat al Senat en les darreres eleccions per la coalició "Catalunya al Senat". De forma indirecta, es preveia que s'exerciria el control a Girona a través de l'emissora aconseguida pel GEiEG (Grup Esportiu i Excursionista Gironí), darrera el qual alguns càrrecs directius militaven a CiU. A Blanes, la concessió donada a Climent Folls era una iniciativa promoguda pel setmanari *Recull*, amb vincles clars amb CiU. Similar situació es podia trobar a *Ràdio Ponent* (Lleida), on la societat, una cooperativa de treballadors, estava participada per més de vint batlles de la zona propers a CDC. *Ràdio Avui* havia nascut com una iniciativa del diari del mateix nom. Però, un cop aconseguida la llicència, l'empresa editora va decidir arrendar-ne l'explotació a una altra empresa. *Ràdio Avui*, com a "llavor" i nucli de la Cadena-13, nasqué el novembre de 1983, emetent al 100 de la FM, gairebé un any després d'haver obtingut la llicència. En el període de proves emetia de vuit del matí a deu de la nit i posava

Neix una agència comercial de notícies en català

En un any, i sense cap suport institucional, ha experimentat un creixement extraordinari

— Joana Viusà —

L'Agència Intercomarcal, amb seu en els locals del CIPB, és cada dia una bullicia de redactors capficats davant dels ordinadors o penjats al telèfon per confirmar notícies... I el fax no para d'enviar folis encapçalats pel nom d'aquesta agència nascuda fa tot just un any, quan tothom estava pendent de la celebració dels Jocs Olímpics. El Centre Internacional de Premsa de Barcelona, el CIPB, era seu de grans mitjans informatius d'òrbita mundial. Hi havia japonesos, nord-americans, britànics, francesos; i els *free-lances* no paraven d'entrar i sortir...

Quan del vaixell n'han marxat els visitants, aleshores s'hi han quedat els mariners.

Entre ells, en David Centol i la Victòria Hita. Tots dos treballaven per la delegació del diari madrileny *El Sol*, que poc després va fer fallida. La Victòria venia de corresponsal d'Europa Press. Aviat en David també esdevingué el corresponsal per Barcelona de *Regió 7*, després de participar en una al·lisonadora experiència de llançament d'un diari al Principat d'Andorra, durant sis mesos.

Un any després dels Jocs Olímpics, la Victòria i en David ja no són dos simples corresponsals. Han llogat un dels despatxos annexos al CIPB. Curiositats de la reconversió: l'Agència Intercomarcal ocupa el local que l'any passat acollia la delegació del diari amb més tirada del món, el japonès *Ashahi Shimbun*.

L'empresa periodística que aquests dos joves, que no passen dels 23 anys, han muntat sense cap suport institucional és paradigmàtica: d'una banda, del fruit que sempre dona tenir iniciativa i gosar tirar pel dret; d'una altra, de l'existència d'un potencial informatiu inexplorat i que esperava amb candeletes aquesta mena de servei.

Sense grans estudis de mercat, Victòria Hita i David Centol, que són companys des de menuts i viuen a Badalona, es van adonar que existia una demanda apressant de notícies amb continguts comarcals per part de mitjans del cinturó barceloní. La idea dels dos joves periodistes ha estat d'oferir a tot aquest eixam de mitjans un tipus d'informació generada per Barcelona però que afecta les comarques cobertes pels seus clients, a més d'un lot de notícies que es produeixen a cadascuna de les ciutats o comarques interessades.

Amb quins clients van començar l'aventura? De bones a primeres amb cinc revistes: *Badalona 2000*, *Eco Badalonès*, *Canal 51*, *El Expreso* i *Alhora*. Els van proposar informació local diària de Badalona, Santa Coloma i Sant Adrià, amb un nombre de pàgines predeterminat i per un abonament molt ajustat. També hi incloïen reportatges, entrevistes i notícies de seguiment de l'actualitat i notícies intemporals, incidint sobretot en l'activitat d'entitats culturals i associacions de veïns, en els conflictes d'empreses i també en l'actualitat política i institucional catalana relacionada amb els àmbits de cobertura dels seus abonats.

Al cap de cinc mesos, el diari comarcal *Regió 7* va abonar-se a Intercomarcal. A hores d'ara l'agència els ofereix l'actualitat general de Barcelona. Però no es limita a aquest vessant: l'interès de l'oferta és que a partir de la informació general que generen les institucions catalanes a Barcelona, els periodistes de l'agència intercomarcal ofereixen dades comarcals complementàries que interessin aquests abonats, els quals difícilment hi tenen accés des de les seves pròpies redaccions, allunyades de la capital. Per exemple: si la conselleria de Benestar Social de la Generalitat presenta un informe sobre les drogodependències, Intercomarcal facilita quina és la

només música i falques d'autopromoció, que presentaven l'emissora i la seva programació. En aquella data, les altres emissores de la Cadena 13 eren Ràdio Miramar de Tarragona, Ràdio Blanes, Ràdio Costa Brava (Palamós) i Ràdio Grup de Girona. El seu primer director (de l'emissora i de la Cadena 13 alhora) fou Fèlix Benito Guitart, i el consell d'administració era presidit per Agustí Montal, industrial tèxtil i ex-president del FC Barcelona i candidat per al Senat, el qual, recordem-ho, presidia la Fundació Catalana de Comunicació a Lleida, que havia aconseguit una llicència.

Tot el dia i tot el territori

A partir del dia 1 de desembre de 1983, Ràdio Avui va ampliar el seu horari d'emissió de set del matí a dues de la matinada. El dia abans havia retransmès un partit de futbol en cadena. Al gener de 1984, començà les seves emissions Ràdio Cervera, i Ràdio Terra Ferma de Lleida, ja integrada a la cadena, ho va fer al mes de febrer. A l'abril de 1984, la Cadena 13 abastava gairebé tot el territori català. En aquells moments la xarxa era constituïda per:

Ràdio Avui (Barcelona)
Ràdio Terra Ferma (Lleida)
Ràdio Catalunya (Manresa)
Anoia Ràdio (Igualada)
Antena Blava (Blanes)
Ràdio Costa Brava (Palamós)
Ràdio Pirineus (Puigcerdà)
Ràdio El Masnou-Maresme (el Masnou)
Ràdio Cervera (Cervera)
Ràdio Vic (Vic)
RKOR (Granollers)
Ràdio Mar (Tarragona)

Aquesta darrera emissora encara no funcionava ni en període de proves i no ho faria fins al juny, perquè tenia diversos problemes tècnics i amb l'Ajuntament de la ciutat.

La Cadena 13 funcionava com una federació d'emissores en la qual cada una de les estacions emetia la seva pròpia programació i connectava amb Ràdio Avui només unes hores al dia o amb motiu d'alguns programes especials. D'aquesta manera cada emissora complia una doble funció: servir la comunitat local i comarcal on era ubicada i el conjunt de Catalunya, gràcies a la interconnexió entre elles.

Quan Ràdio Avui-Cadena 13 va celebrar el seu primer aniversari, el diari *Avui* la definia de la

situació a Badalona per als mitjans informatius badalonins, o a Manresa per a *Regió 7*, etc...

L'octubre passat Intercomarcal va ampliar el seu servei a tota la comarca del Baix Llobregat, sempre produint des de la redacció de Barcelona.

La informació comarcal que genera Barcelona, tant la provinent de les institucions com la que s'investiga a Intercomarcal, representa el volum més important de la producció redaccional que s'envia als clients. No obstant això, l'agència també funciona, a la pràctica, com una redacció comarcal, cobrint l'actualitat per a algunes revistes més mancades d'infraestructura redaccional. L'actualitat és redactada pràcticament tota en català i presentada de tal manera que alguns mitjans la poden integrar tal com ve, sense reelaborar-la. Intercomarcal fins i tot serveix a determinats clients un tipus molt personalitzat d'informació, totalment explorada, elaborada i redactada des de la redacció de l'agència, respectant l'estil demanat pel director del mitjà.

El resultat és el que hem vist: un servei que ha crescut força i que al cap d'un any de vida ja assegura un sou prou respectable als seus col·laboradors.

Els números canten: el gerent d'Intercomarcal, David Centol, i la seva directora i cap de redacció, Victòria Hita, preveuen que al final de l'any vinent podrien girar uns 15 milions de pessetes, tot i que el seu principal problema són els pagaments tocatardans d'alguns clients.

Amb el vent bufant-li de popa mentre arreu grinyolen les màquines més grosses i més ben untades, l'Agència Intercomarcal ha negociat amb la direcció del CIPB el trasllat a un local de 150 metres quadrats, situat al mateix edifici del Col·legi de Periodistes, per tal d'afrontar el creixement d'aquesta agència de notícies comercial en català, nascuda fa tot just un any. ●

FOTOS: ENRIC GALCERAN

següent manera: “El dia 12 de desembre de 1983 es posava en marxa la primera cadena privada de ràdio en català, Ràdio Avui-Cadena 13, amb l'objectiu de cobrir un buit en el panorama de la radiodifusió a Catalunya. Ràdio Avui-Cadena 13 intenta fer una ràdio en català, moderna, àgil, dinàmica i comercial, i té un equip de professionals jove i experimentat” (*Avui*, 12-12-84).

Al juliol de 1985 la Cadena 13 va arribar a un acord programàtic i comercial amb Ràdio Olot, perquè aquesta connectés amb la programació d'estiu de la cadena. Ràdio Olot procedia de l'antiga Cadena Azul de Radiodifusión i n'eren titulars els mateixos treballadors, junt amb l'Ajuntament, la Diputació de Girona i la Mancomunitat de la Garrotxa. Havia tingut sempre fama de mantenir una línia oberta i pluralista, allunyada de qualsevol partidisme. Per això, quan es va arribar a aquest acord amb la Cadena 13, hi va haver alguns conflictes dins l'emissora, ja que era una de les poques emissores comercials de Catalunya que s'havien mantingut dins uns certs límits d'independència i, fins llavors, havia connectat amb Ràdio 4 pels informatius diaris. L'any 1986, aquesta emissora olotina es va desvincular de la cadena i connectava amb els informatius de les emissores de la Generalitat.

El pas a la ràdio-fórmula

Al setembre de 1987, Ràdio Avui-Cadena 13 va decidir canviar el seu format programàtic. A partir de llavors, emetria una ràdio-fórmula amb música, informatius i algunes transmissions. La idea era aplicar el format anomenat *Adult Contemporary*, adreçat al públic adult i basat en la música dels anys 50 i fins al moment. A conseqüència d'aquest canvi d'orientació va dimitir el llavors director, Enric Frigola. La mateixa línia es va seguir a l'any següent quan “la 13” anunciava que posava en marxa una programació que potenciaria la música, els informatius i els esports, amb una forta participació de totes les emissores integrants de la cadena. Segons declaraven, volien “ser l'alternativa privada a la ràdio institucional en català” (*Diari de Barcelona*, 21-10-88). Ja en els seus darrers anys, la cadena era formada per Cadena 13 Barcelona, Tarragona-Reus, Lleida, Girona-Ràdio Grup, Manresa, Mataró, Igualada, Berga, Amposta, Valls, Cervera-Tàrraga i Puigcerdà i Ràdio Vic, Ràdio Valira (Seu d'Urgell-Andorra), Ràdio Costa Brava (Palamós) i Ràdio Marina (Blanes), aquestes quatre com a emissores associades, no pas integrades. Un total de 16 emissores. Deixant de banda el període de proves o els especials, alguns dels programes (evidentment no hi són tots) que van tenir més anomenada a la Cadena 13 van ser “Els mallamusicals”, “La 13 en forma” (fórmula ràdio-despertador), “Catalunya en joc” (esports), “American country count down” (programa comprat als Estats Units), “Campi qui dormi”, “Música a la carta”,

“Esports amunt”, “Bàsquet amunt”, “El so màgic” i molts d'altres que intentaven potenciar al màxim la participació de totes les emissores integrants de la cadena.

Ràdio Barça

Precisament, una de les aventures programàtiques de la cadena que van tenir més ressò va ser Ràdio Barça. Al gener de 1986, Cadena 13 i el FC Barcelona van arribar a un acord segons el qual la primera emetria cada dia quatre hores d'informació esportiva, dedicada especialment a aquest esport, repartides en quatre blocs. El projecte s'endegà amb força i al final d'any s'adoptà el nom Ràdio Barça-Cadena 13, però finalment va oblidar-se el projecte, perquè no es va arribar a un acord sobre la quantitat que la cadena havia de pagar. Al juliol de 1988 els diaris es van fer ressò de l'interès d'Andorra a entrar en l'accionariat de la Cadena 13, concretament la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS), administradora del fons de pensions del principat. CASS i IP (Information et Publicité, empresa integrada al grup francès Havas, especialitzada en la contractació en exclusiva d'emissores) s'havien fixat en Cadena 13 considerant que “es tracta d'una xarxa d'emissores infravalorada i infrautilitzada”, però també creien que era un inconvenient “l'excessiva influència política de CDC i el fet que la cadena sigui un *cementiri d'elefants* convergents” (*Diari de Barcelona*, 8-7-88). Tortras va prendre possessió del càrrec poc després que Xavier Patxot, ex-director general del Joc i Espectacles de la Generalitat, fos nomenat director financer de la cadena, en un moment en què se l'estava investigant per presumpte frau (cobrava l'atur i el sou del seu càrrec a la Generalitat).

Dels 285 als 560 milions de dèficit

Aquell mateix any 88 es va realitzar una auditoria que va donar com a resultat que Cadena 13 tenia un dèficit de 285 milions de pessetes. Xavier Tortras envià un informe amb aquestes dades a tots els accionistes i els comunicà que, per l'any 1989, es preveien unes pèrdues de 120 milions, més unes inversions de 15 milions, i 15 més en concepte de reducció de plantilla. El mateix informe explicava que hi havia dos grups interessats a entrar a Cadena 13: l'encapçalat per Joan Orriols (propietari de Ràdio Vic), Alexandre Genís (president del Consejo Español de la Piel, el qual estava disposat a invertir 100 milions) i Sud-Radio de Toulouse (controlada per la CASS). L'altre grup, gallec, estava relacionat amb Víctor Moro, i s'esperava que aportés 100 milions de pessetes, si no aconseguia llicència de la Generalitat). Començava ja la recta final de Cadena 13. A la darreria de 1989, Joan Granados, director general de la CCRTV, es va oferir a llogar les

— **El director Enric Frigola
va dimitir quan Ràdio
Avui-Cadena 13 va decidir
passar-se a la
ràdio-fórmula —**

freqüències de la cadena per un període de set anys, amb el pagament de 550 milions, i després va canviar l'oferta per una de compra. Cadena 13 va refusar "atenent les ofertes millors rebudes per diferents grups inversors" (es coneixia ja l'interès de la COPE i Rato). El PSC i IC estaven en contra d'aquesta operació. Però Oriol Costa, representant del PSC al consell d'administració de la CCRTV, afirmà que la cadena era una empresa que perdia diners i que comprar-la implicaria "socialitzar les pèrdues"; d'altra banda destacà la relació de la cadena amb CDC, i que si es produïa la compra "el receptor del diner seria el caixer de CDC".

Feia poc que s'havia publicat una informació segons la qual Albert Serra Hugas, comptable de CDC, era accionista de l'empresa Faig SA, la qual posseïa el 85% de les accions de Cadena 13.

Al març de 1990, Cadena 13 acumulava ja 560 milions de pèrdues i quedava clar que desapareixia. Faig SA es va autodissoldre, i Comercial Gallo i Premsa Catalana (editora del diari *Avui*) van anunciar que volien vendre les seves accions. La qüestió era saber qui més volia desprendre's de les accions i quins grups estaven interessats en la compra (situació complicada pel

fet que les emissores eren explotades per societats diferents). En principi, els candidats eren el grup de Joan Orriols, la productora de Joaquim Maria Puyal i les cadenes Rato i COPE. L'abril de 1990, la cadena COPE, a través de les seves societats Ràdio Sabadell i Editorial Catalana, va arribar a un acord amb els accionistes per comprar el 50% del capital.

Les particularitats de la Cadena 13

La Cadena 13 no era l'única emissora de ràdio que emetia íntegrament en català, però sí era l'única que, utilitzant només aquesta llengua, era una emissora de titularitat privada i amb clara finalitat comercial. A més a més, encara podríem afegir-hi una tercera particularitat: el seu àmbit de difusió era exclusivament el territori català. No eren, doncs, emissores d'una cadena d'àmbit estatal que aquí emetessin en català.

Tot i que avui en dia ja no sobten els partits de futbol, els concerts, els programes especialitzats, les tertúlies, les entrevistes, l'humor... en català, els primers anys de la dècada dels 80 semblaven reservar aquest idioma a les emissores públiques. Amb la Cadena 13, el diari *Avui* o *El Món*, la

Inauguració de Ràdio Avui, el 24 de desembre de 1983 pel president de la Generalitat. Darrera d'ell, Agustí Montal, que va tenir un destacat paper directiu en l'emissora.

— El projecte de Ràdio Barça-Cadena 13, el 1988, no va tirar endavant per desacord sobre el preu que calia pagar —

tasca de contribució a la normalització del català semblava sortir de l'àmbit del servei públic de comunicació.

Tots els mitjans impresos de l'època destacaven que la Cadena 13, tot i ser privada, era en català. Era un fenomen nou. Una nova experiència. Aquestes són només algunes de les definicions que se li van donar: "...la primera cadena privada d'emissores de FM l'àmbit de cobertura i actuació de la qual és el territori del Principat exclusivament", "...la primera cadena comercial i privada d'emissores de freqüència modulada a Catalunya (...) emet tots els seus programes tant locals com en cadena en llengua catalana", "...la primera cadena privada de ràdio en català (...) amb l'objectiu de cobrir un buit en el panorama de la radiodifusió a Catalunya", "Ràdio Avui i la Cadena 13 constitueixen la primera cadena privada de ràdio que emet en català, amb tots els reptes que això comporta"... Cadena 13 ha passat a la història com la primera que va unir la privacitat/comercialitat amb la catalanitat.

Enric Frigola, primer sots-director i cap de programació de "la 13" i després director, declarava l'abril de 1984 que era molt bo que hi hagués quatre o moltes més emissores en català, com ja s'havia demanat repetidament. "El problema rau en el fet que nosaltres som l'única emissora privada en català i les altres tres són institucionals. Això fa que la competència sigui més forta, perquè ells tenen més mitjans (...) De tota manera, la nostra competència no són només les altres emissores en català, sinó també les ràdios en castellà, ja que fem una programació d'ona mitjana dirigida a tothom i hem experimentat la incorporació de molts oients de parla castellana" (*Avui*, 5-4-84).

Enric Frigola no era l'únic que creia que seria bo que hi hagués més de quatre emissores en català, però de moment, només eren aquestes. Quan va néixer Ràdio Avui-Cadena 13, Ràdio 4 feia set anys que emetia en català. Ràdio 4, de RNE, fou fundada al 1976 i havia estat la primera ràdio a emprar el català després del 1936. Per la seva banda, Ràdio Associació de Catalunya va reprendre les seves emissions, en període de proves, el dia 15 de febrer de 1984, després de 45 anys de silenci forçós. Havia estat fundada al 1929 i clausurada al 1939, i les seves instal·lacions foren ocupades per Radio España. Era la segona emissora de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, després que al juliol de 1983 comencés a emetre Catalunya Ràdio.

Aquestes eren, per tant, les "germanes" catalanes de la Cadena 13, només que eren (són) públiques.

I ara?

Ara la Cadena 13 no existeix com a tal. Després de ser comprada per la cadena COPE el 1990 va passar a anomenar-se Cadena Nova i convertí la seva programació en una ràdio-fórmula musical que potenciava bastant la música

nacional (en castellà i català). Seguia emetent només en català i continuava essent privada, però no era la Cadena 13, formava part d'una cadena privada d'àmbit estatal i no oferia altra cosa que música. Es mantingué al 100 del dial fins que, fa poc, ocupà la seva posició la Cadena 100, ràdio-fórmula musical moderna (dirigida per Rafael Revert, "pare" dels 40 Principales a Espanya) pertanyent a la COPE. El lloc que ocupava en el dial aquesta Cadena 100 (102 MHz) l'ocupà la COPE convencional (Cope Barcelona) i Cadena Nova va passar, amb el nou nom de Populares Nova, a l'extrem esquerre del dial: 87.7 MHz. Realment, la història de la compra de la Cadena 13 mereix un tractament a banda, ja que forma part de tot el procés de reestructuració empresarial de la Cadena Cope. Ara també el futur de Ràdio 4 és incert, fràgil, com el de tota la Radio Nacional de España en general.

Ara la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió té dues emissores més: Catalunya Música i Catalunya Informació. Junt amb Catalunya Ràdio i Ràdio Associació de Catalunya, són emissores que gaudeixen de bona salut, emeten per tot el territori català i ho fan íntegrament en aquesta llengua. Però no són privades i, tot i acceptar publicitat, no són comercials.

I, ara, existeix només una cadena en català de caràcter privat i comercial, Flash FM, massa jove encara per poder saber què passarà. El grup d'emissores de Flash FM el formen algunes de les que aconseguiren la concessió de la Generalitat, al 1991 (concessió, per cert, titllada també de clientelisme de CiU): Flash ciutat de Manresa, Flash Lleida, Flash Tarragona, Flash Aran i Flash Terrassa. Els promotors de la cadena, ràdio-fórmula musical jove amb butlletins horaris i alguns programes especialitzats, són Carles Cuní i Miquel Calzada "Mikimoto", l'empremta del qual és força patent en l'estil que marca la cadena. Aquesta petita xarxa d'emissores també té una particularitat que la fa ser la "primera a". El mateix Cuní declarava: "A diferència de la resta de les ràdios comercials, donarem 40 minuts de música continuada i la publicitat concentrada abans i després de les notícies" (*El Periódico*, 16-6-92). És el que s'anomena "40 minuts non-stop". Flash FM és l'hereva de Cadena 13 només en la unió privacitat/català, ja que el seu plantejament programàtic és totalment diferent. No per la forma (música, butlletins horaris i algun programa especialitzat), sinó pel seu contingut i estil.

Aquest article no ha pretès ser la història de la Cadena 13, ja que hauríem necessitat molt més espai. No pretén tampoc ser una anàlisi de les causes de la seva desaparició, perquè aquest seria el tema d'un debat molt més ampli, que inclouria la investigació del procés de concentració empresarial dels mitjans de comunicació. Cadena 13 no és l'única que ha desaparegut, s'ha transformat o ha canviat de mans. Però, opinions a banda, el que ningú no li pot negar és que va ser la primera xarxa privada d'emissores que feia tota la seva programació en català. ●

— Una emissora comercial en català té dos competidors: les emissores comercials en castellà i les institucionals en català —